

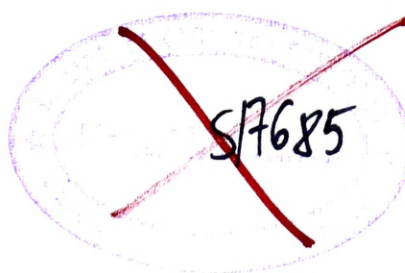
AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

mgr Michał Suska

**SYSTEM BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO RP
W PERSPEKTYWIE ROKU 2020**

Rozprawa doktorska

Kierownictwo naukowe:
prof. nadzw. dr hab. inż. Marian KOZUB

Warszawa 2010

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
ROZDZIAŁ 1. METODOLOGICZNE PODSTAWY DYSERTACJI	7
1.1. Uzasadnienie podjęcia badań, ich przedmiot oraz cel.....	7
1.2. Problemy badawcze.....	11
1.3. Hipoteza robocza	12
1.4. Zadania badawcze.....	13
1.5. Założenia i ograniczenia badawcze.....	14
1.6. Proces badawczy i metody badawcze	14
ROZDZIAŁ 2. BEZPIECZEŃSTWO ŚWIATA W PIERWSZYCH DEKADACH XXI WIEKU	17
2.1. Geopolityczne teorie kształtu przyszłego świata	18
2.1.1. Teoria zderzenia cywilizacji – Samuel Huntington.....	20
2.1.2. Teoria wojny hegemonistycznej – Zbigniew Brzeziński.....	24
2.1.3. Teoria kryzysu ery przemysłowej – Alvin Toffler.....	27
2.1.4. Teorie: bigemonistyczna, Pax Consortis, Pax Nipponica, drugi cykl amerykański.....	30
2.1.4.1. Teoria bigemonistyczna – C.F. Bergsten.....	30
2.1.4.2. Teoria Pax Consortis – G. Modelski	31
2.1.4.3. Teoria Pax Nipponica – E. Vogel	32
2.1.4.4. Teoria drugiego cyklu amerykańskiego – D.L. Freiberg	32
2.2. Wyzwania, zagrożenia oraz szanse dla bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej	36
2.3. Pojęcie potrzeb, wartości, interesów oraz celów w ocenie środowiska bezpieczeństwa.....	52
2.3.1. Potrzeby	53
2.3.2. Wartości	54
2.3.3. Interesy	57
2.3.4. Cele.....	58
2.3.5. Funkcje wartości międzynarodowych w środowisku bezpieczeństwa.....	59

2.4. Potrzeby, wartości oraz interesy jako wyznaczniki polskiej polityki bezpieczeństwa	61
2.5. Cele polskiej polityki bezpieczeństwa.....	63
ROZDZIAŁ 3. ANALIZA I OCENA SYSTEMÓW BEZPIECZEŃSTWA WYBRANYCH PAŃSTW: WIELKIEJ BRYTANII, FRANCJI, REPUBLIKI FEDERALNEJ NIEMIEC ORAZ SZWECJI	68
3.1. System bezpieczeństwa narodowego Wielkiej Brytanii.....	69
3.1.1. Naczelne organy kierowania bezpieczeństwem państwa.....	71
3.1.2. Podstawowe ogniwa bezpieczeństwa państwa	71
3.1.3. Uzupełniające ogniwa bezpieczeństwa państwa	75
3.2. System bezpieczeństwa narodowego Francji	77
3.2.1. Naczelne organy kierowania bezpieczeństwem państwa.....	78
3.2.2. Podstawowe ogniwa bezpieczeństwa państwa	81
3.2.3. Uzupełniające ogniwa bezpieczeństwa państwa	82
3.3. System bezpieczeństwa narodowego Niemiec	86
3.3.1. Naczelne organy kierowania bezpieczeństwem państwa.....	87
3.3.2. Podstawowe ogniwa bezpieczeństwa państwa	89
3.3.3. Uzupełniające ogniwa bezpieczeństwa państwa	90
3.4. System bezpieczeństwa narodowego Szwecji	91
3.4.1. Naczelne organy kierowania bezpieczeństwem państwa.....	93
3.4.2. Podstawowe ogniwa bezpieczeństwa państwa	93
3.4.3. Uzupełniające ogniwa bezpieczeństwa państwa	95
3.5. Uniwersalne cechy strukturalno – funkcjonalne systemów bezpieczeństwa narodowego	101
3.5.1. Naczelne organy kierowania bezpieczeństwem państwa.....	104
3.5.2. Podstawowe ogniwa bezpieczeństwa państwa	108
3.5.3. Uzupełniające ogniwa bezpieczeństwa państwa	109
3.5.4. Uprawnienia decyzyjne poszczególnych elementów systemu	110
ROZDZIAŁ 4. STRUKTURALNO – FUNKCJONALNE ZAŁOŻENIA SYSTEMU BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO RP DO ROKU 2020.....	117

4.1. Strukturalno – funkcjonalne założenia Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP oraz akty prawne warunkujące jego funkcjonowanie	118
4.2. Analiza uprawnień decyzyjnych organów wykonawczych.....	140
4.2.1. Naczelne organy kierowania systemu bezpieczeństwa narodowego.....	141
4.2.2. Podstawowe ogniwa systemu bezpieczeństwa państwa.....	142
4.2.3. Uzupełniające ogniwa systemu bezpieczeństwa państwa	149
4.3. Charakterystyka związków pomiędzy całością, a częściami struktury systemu bezpieczeństwa narodowego.....	155
ZAKOŃCZENIE	167
BIBLIOGRAFIA.....	170

WSTĘP

Wydarzenia, z jakimi mamy do czynienia od kilkunastu lat na arenie międzynarodowej, (zwłaszcza po zakończeniu okresu zimnej wojny) spowodowały, że państwa zmuszone zostały do znaczącej zmiany w zakresie postrzegania problemów swojego bezpieczeństwa. W rezultacie zaczęto odchodzić od widzenia spraw związanych z zapewnieniem ochrony kraju, li tylko przez pryzmat posiadanych sił zbrojnych i skoncentrowano się na tworzeniu, a następnie wdrażaniu rozwiązań systemowych w tym zakresie.

Polska, jako jeden z krajów wchodzących w skład Układu Warszawskiego, po jego rozpadzie, po raz pierwszy od wielu lat stanęła przed dylematem dotyczącym obrania właściwej drogi, mającej na celu zapewnienie jej skutecznej ochrony i bezpieczeństwa. Zmiany, jakie rozpoczęły się wówczas trwają do dziś i pomimo tego, że wiele zrobiono w ww. kwestii, nadal konieczne są dalsze prace, zmierzające do zagwarantowania w systemowy sposób bezpieczeństwa kraju – poprzez posiadanie sprawnego i adekwatnego do pojawiających się potrzeb systemu bezpieczeństwa narodowego. Pytanie: jakimi założeniami strukturalno – funkcjonalnymi powinien charakteryzować się skuteczny i efektywny System Bezpieczeństwa Narodowego RP, uczyniono przedmiotem niniejszej rozprawy. Poświęcono mu jeden rozdział metodologiczny i trzy merytoryczne.

Rozdział pierwszy dotyczy metodologicznych podstaw dysertacji. Zawiera on uzasadnienie podjęcia badań, ich przedmiot oraz cel. Ponadto, znajdują się tu problemy, założenia i ograniczenia badawcze, hipoteza robocza oraz zastosowane w pracy metody. W rozdziale tym zaprezentowane zostały, również etapy procesu badawczego.

W rozdziale drugim przedstawione zostały wybrane geopolityczne teorie kształtu przyszłego świata (w perspektywie najbliższych kilkunastu lat), a także prognozowany charakter wyzwań, w tym zagrożeń oraz szans, mogących mieć wpływ na kreowanie bezpieczeństwa globalnego,

regionalnego i lokalnego świata, w tym również i Polski. Omówiono tu również potrzeby, wartości, interesy oraz cele w ocenie środowiska bezpieczeństwa.

W rozdziale trzecim dokonano analizy i oceny systemów bezpieczeństwa narodowego wybranych państw, tj.: Wielkiej Brytanii, Francji, Republiki Federalnej Niemiec oraz Szwecji. Wskazano, tu także na uniwersalne cechy strukturalno – funkcjonalne systemów bezpieczeństwa narodowego.

Rozdział czwarty poświęcony został strukturalno – funkcjonalnym założeniom Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP do 2020 roku. Przedstawiono w nim ponadto obecne regulacje i rozwiązania, mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa kraju oraz sformułowano wnioski, w zakresie funkcjonowania obecnego Systemu Bezpieczeństwa RP, w tym perspektyw jego rozwoju i doskonalenia.

W **zakończeniu** odniesiono się do treści pracy oraz zawartych w niej wniosków.

Rozprawę zamyka wykaz **bibliografii**, z której autor korzystał w trakcie prowadzenia badań oraz realizowania celów i problemów badawczych.

Podziękowania

Pragnę podziękować wszystkim, którzy okazali mi pomoc, i dzięki którym niniejsza praca mogła powstać.

Dziękuję kadrze naukowo – dydaktycznej Wydziału Bezpieczeństwa Narodowego Akademii Obrony Narodowej, a szczególnie Katedry Strategii i Geostrategii za stworzenie mi możliwości pogłębienia wiedzy w zakresie problematyki prezentowanej w rozprawie, i nie tylko.

Szczególne wyrazy podziękowania kieruję pod adresem kierownika naukowego rozprawy, płk. rez. prof. nadzw. dr. hab. inż. Mariana Kozuba. Dziękuję za życzliwość i pomoc podczas formułowania koncepcji rozprawy, prowadzenia badań i opracowywania wniosków.

ROZDZIAŁ 1. METODOLOGICZNE PODSTAWY DYSERTACJI

1.1. Uzasadnienie podjęcia badań, ich przedmiot oraz cel

Bezpieczeństwo jako jeden z naczelných celów egzystencjalnych narodów, państw i ich grup zawsze stanowiło przedmiot największej troski elit politycznych i wojskowych, bez odpowiednich jego gwarancji nie byłoby bowiem mowy o istnieniu, przetrwaniu i rozwoju uczestników życia międzynarodowego. Świadomość powyższej zależności była głównym powodem, dla którego państwa, na przestrzeni dziejów, starały się podejmować najbardziej skuteczne działania mające na celu umocnienie ich bezpieczeństwa. I tak jak kiedyś, w związku z faktem definiowania stanu bezpieczeństwa jako braku zagrożenia o charakterze militarnym, ograniczano się do utrzymywania jak najliczniejszej i najsilniejszej armii, tak obecnie z powodu zasadniczo innego identyfikowania charakteru zdarzeń i procesów, stwarzających zagrożenie dla pokoju i stabilności międzynarodowej, państwa zdają sobie sprawę z tego, iż jedyną skuteczną metodą ochrony i obrony jest posiadanie sprawnego i skutecznego systemu bezpieczeństwa.

Rok 1989, kończący okres zimnowojennego podziału świata, na dwa rywalizujące ze sobą bloki wschód – zachód, stał się jednocześnie początkiem głębokich przemian ustrojowych w krajach byłego bloku wschodniego. Przemian, obejmujących wszystkie sfery działalności państwa, w tym i sferę bezpieczeństwa. Rozwiązano Układ Warszawski, a Polska po raz pierwszy od wielu lat stanęła przed możliwością podjęcia w pełni suwerennej decyzji co do wyboru kształtu i charakteru jej systemu bezpieczeństwa. Jednym z głównych celów, ówczesnych elit politycznych, stała się integracja ze strukturami świata zachodniego, a w rezultacie członkostwo w Sojuszu Północnoatlantyckim. Taki wybór podyktowany został m.in. następującymi przesłankami:

- świadomością Polaków, wśród których zawsze przeważało dążenie do utożsamiania się z wartościami świata zachodniego oraz jego cywilizacją;
- działaniem państw zachodnich, dążących do objęcia krajów byłego bloku wschodniego (w miarę ich przygotowania) przez swoje struktury.

Obranie kierunku zachodniego na drodze do umacniania bezpieczeństwa Polski oraz zmiany zachodzące w jej otoczeniu nałożyły jednak określone zadania i odpowiednie wymagania, dotyczące kształtu systemu bezpieczeństwa narodowego. Powodem tego jest fakt, iż każdy system, aby był odpowiednio skuteczny musi być nie tylko odpowiednio zbudowany, ale musi również uwzględniać zarówno warunki wewnętrzne, jak i zewnętrzne, w jakich powstaje.

Ostatecznie starania Polski, w dążeniu do celu, jakim była integracja ze strukturami świata zachodniego, zakończyły się sukcesem i 12 marca 1999 r., po złożeniu rządowi Stanów Zjednoczonych aktu ratyfikacji w sprawie przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Traktatu Północnoatlantyckiego, staliśmy się pełnoprawnym członkiem Sojuszu. Fakt ten z pewnością zmniejszył, w porównaniu na przykład z dekadą lat dziewięćdziesiątych, prawdopodobieństwo bezpośredniej agresji na Polskę, ale jak wskazuje praktyka innych państw Sojuszu nie może i nie powinien zwalniać nas z obowiązku posiadania własnego systemu bezpieczeństwa. Nastąpił więc okres, w którym zniknęła wprawdzie groźba wybuchu globalnego konfliktu militarnego, ale pojawiły się nowe zjawiska, mogące mieć wpływ na kreowanie pokoju i stabilności międzynarodowej w perspektywie najbliższych dekad, a do których należałoby zaliczyć m.in.: kryzysy ekonomiczne, zachwianie stabilności politycznej, zorganizowana przemoc, rozpowszechnianie broni masowej zagłady, terroryzm, konflikty etniczne, czy też katastrofy ekologiczne i klimatyczne. Zjawiska te nie tylko, że przyjmują postać zagrożeń i szans, to jeszcze posiadają tak wymiar zewnętrzny, jak i wewnętrzny. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że wszystkie one wzajemnie przenikają się, tworząc tym samym sploty zdarzeń czasem niemożliwych do przezwyciężenia tylko przez państwo. Nietrudno, również zauważyć, że występowanie ich ma zazwyczaj charakter systemowy, tzn. zagrożenia polityczne implikują gospodarcze i psychologiczne, te zaś – wewnętrzne itd.

Tak szeroko rozumiane wyzwania, z którymi może spotkać się RP w perspektywie najbliższych dekad, wymuszają konieczność systemowego ich

rozpatrywania oraz posiadania specjalnie dla tego celu opracowanego i wyposażonego w odpowiednie formy oraz metody systemu bezpieczeństwa narodowego, systemu dostosowanego do potrzeb wynikających z występujących i prognozowanych wyzwań. Należy ponadto stwierdzić, iż Polska potrzebuje też sprawnego i skutecznego systemu bezpieczeństwa z innych, następujących powodów, a w tym m.in.:

- obowiązków wynikających z Konstytucji, nakładających na państwo obowiązek obrony i ochrony tych wartości, które odzwierciedlają najważniejsze interesy i cele narodowe;
- zdecydowanie szerszego ujmowania pojęcia bezpieczeństwa, a szczególnie bezpieczeństwa narodowego¹, aniżeli miało to miejsce dotychczas;
- charakteru prognozowanych wyzwań XXI wieku, występujących w jej otoczeniu zarówno bliższym, jak i dalszym;
- braku możliwości opierania swojego bezpieczeństwa tylko na gwarancjach wynikających z przynależności do Sojuszu Północnoatlantyckiego;
- doświadczeń historycznych, wskazujących na to, że nawet w sojuszu nie można do końca czuć się bezpiecznym.

Rozwiązania natomiast z jakimi mamy do czynienia obecnie – w zakresie posiadanych mechanizmów i rozwiązań służących zapewnieniu bezpieczeństwa w Polsce – powodują, iż:

- po pierwsze, najczęściej w ogóle nie mówi się tu o istnieniu systemu bezpieczeństwa kraju, jako o osobnej i wyodrębnionej strukturze (koncentrując się jednocześnie tylko na posiadaniu systemu obronnego państwa);

¹ „[...] w przeszłości państwo było tradycyjnym ogniskiem polityki zagranicznej, obrony i bezpieczeństwa, a bezpieczeństwo narodowe było rozumiane jako zajmowanie się ochroną państwa i jego żywotnych interesów przed atakiem innych państw. Przez ostatnie dekady nasze postrzeganie bezpieczeństwa narodowego poszerzyło się, obejmując zagrożenia dla indywidualnych obywateli i naszego sposobu życia, jak również dla integralności i interesów państwa [...]. [...] główne wyzwania bezpieczeństwa wymagają zintegrowanej odpowiedzi, która przekracza granice ministerialne i granice tradycyjnej polityki”. *Strategia bezpieczeństwa narodowego Zjednoczonego Królestwa – Bezpieczeństwo w wzajemnie zależnym świecie*, Londyn 2008.

- po drugie, nie prowadzi się wzajemnej współpracy i wymiany informacji pomiędzy organami odpowiadającymi za poszczególne rodzaje bezpieczeństwa;
- po trzecie, nie ma instytucji prowadzącej działalność planistyczną i projektotwórczą w niniejszym zakresie;
- po czwarte, występujący obecnie stan prawny nie tylko nie wskazuje jednoznacznie systemu zarządzania sytuacjami kryzysowymi – pełniącego rolę systemu obronności kraju, ale i nie daje Prezesowi Rady Ministrów odpowiednich instrumentów politycznych i wykonawczych.

Co więcej, pomimo obserwowanych ostatnio istotnych zmian ładu międzynarodowego, spowodowanych pojawianiem się m.in. wspomnianych powyżej wyzwań dla pokoju i stabilności międzynarodowej, wiele osób odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa państwa polskiego, nadal popełnia błędy polegające na widzeniu spraw bezpieczeństwa tylko przez pryzmat posiadanych sił zbrojnych. Takie myślenie, według mojej oceny, doprowadza w rezultacie do sytuacji, że Polska, w razie zaistnienia takiej potrzeby, może nie być w stanie podjąć nie tylko odpowiednich sił i środków, ale i skutecznych działań w obliczu ewentualnych zagrożeń, czy też kryzysów.

Świadomość powyższego, zdobyta wiedza oraz własne zainteresowania badawcze i doświadczenie, związane z zajmowaniem się sprawami bezpieczeństwa w ramach m.in. wykonywanych zadań i obowiązków służbowych, spowodowały, iż **przedmiot badań** niniejszej rozprawy stanowi System Bezpieczeństwa Narodowego RP, rozumiany jako „*skoordynowany wewnętrznie zbiór elementów organizacyjnych, ludzkich i materiałowych, zawczasu wydzielonych i przygotowanych, ukierunkowanych na przeciwdziałanie wszelkim zagrożeniom państwa, a w szczególności politycznym, gospodarczym, psychospołecznym, ekologicznym i militarnym*”.

Celem pracy jest natomiast ustalenie strukturalno – funkcjonalnych założeń efektywnego Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP do roku 2020.

1.2. Problemy badawcze

Nieodłącznym elementem procesu badań naukowych jest właściwe sformułowanie i postawienie problemu badawczego, będącego zadaniem naukowym wymagającym rozwiązania.

Problem w szerokim ujęciu oznacza przeszkodę, którą należy pokonać dla osiągnięcia jakiegoś dalszego celu. Problem badawczy natomiast, to „[...] pytanie, na które szukamy odpowiedzi na drodze badań naukowych”².

W naukach wojskowych „problem naukowy” oznacza: „subiektywne stwierdzenie obiektywnych niedostatków w nauce; fragment uświadomionej w obszarze nauki obiektywnej niewiedzy, swoiste pytanie, określające jakość i rozmiary tej niewiedzy i wreszcie – zadania wynikające z niedostatku wiedzy naukowej, wymagające rozwiązania metodami naukowymi”³.

Biorąc pod uwagę cel niniejszej pracy oraz wstępnie dokonaną analizę wybranej literatury przedmiotu, sformułowano **główny problem badawczy**, zawierający się w następującym pytaniu: Jakimi strukturalno – funkcjonalnymi założeniami powinien charakteryzować się efektywny System Bezpieczeństwa Narodowego RP w świetle prognozowanych wyzwań do roku 2020?

Tak sformułowany główny problem badawczy poddany został następnie defragmentacji do postaci konstytuujących go **problemów składowych**:

1. Z jakimi prognozowanymi wyzwaniami, postrzeganymi w kontekście gwarantowania bezpiecznego istnienia i rozwoju społeczeństwa polskiego, przyjdzie się Polsce zmierzyć do roku 2020?
2. Jakie zdolności systemów bezpieczeństwa analizowanych państw (Wielkiej Brytanii, Francji, Republiki Federalnej Niemiec oraz Szwecji) mogą stanowić kolektywne, a zarazem uniwersalne założenia do wykorzystania w warunkach RP?
3. Z jakich, strukturalno – funkcjonalnych założeń powinien składać się skuteczny i efektywny System Bezpieczeństwa Narodowego RP w aspekcie wygenerowanych wyzwań do roku 2020?

² M. Łobocki, *Metody badań pedagogicznych*, Warszawa 1982, s. 58.

³ *Metodyka wojskowych badań naukowych*, Warszawa 1983, s. 169.

1.3. Hipoteza robocza

Hipoteza, według J. Pietera, jest „[...] naukowym przypuszczeniem co do istnienia lub nieobecności danej rzeczy czy zjawiska w określonym miejscu lub czasie [...] oraz co do związku zależności danych zjawisk od innych lub związku pojęć bądź wielkości matematycznych o znaczeniu ustalonym”⁴.

T. Kotarbiński twierdzi natomiast, że hipotezą „[...] nazywa się wszelkie twierdzenia częściowo tylko uzasadnione, przeto także wszelki domysł, za pomocą którego tłumaczy dane faktyczne, a więc i domysł w postaci uogólnienia, osiągniętego [...] na podstawie danych wyjściowych”⁵.

Hipoteza robocza, w ujęciu natomiast W. Pytkowskiego, jest: „[...] podstawą doboru zdarzeń do obserwacji i metod badania, pozwala zrozumieć jego cel [...]. Uwypukla wzajemne związki między obserwowanymi zdarzeniami dzięki powiązaniu ich w łańcuchu przyczyn i skutków. Nadaje kierunek badania. Hipoteza jedynie usiłuje tłumaczyć fakty, ale w żadnym razie ich nie udowadnia, ponieważ opiera się na nie dość licznych faktach a zmierza do objęcia całości”⁶.

Poznane, w drodze studiowania literatury przedmiotu, fakty oraz zdobyta metodologiczna i merytoryczna wiedza umożliwiły wysunięcie następującej **hipotezy badawczej**, co do prawdopodobnego rozwiązania najpierw sprecyzowanych problemów składowych, a następnie głównego problemu badawczego niniejszej pracy:

Biorąc pod uwagę fakt, iż funkcjonujące obecnie rozwiązania, mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa w Polsce, nie są w pełni adekwatne, nie tylko do współczesnych, ale przede wszystkich tych prognozowanych do roku 2020 wyzwań, można założyć, że zidentyfikowanie charakteru systemów bezpieczeństwa funkcjonujących w analizowanych państwach, tj. Wielkiej Brytanii, Francji, Republice Federalnej Niemiec oraz Szwecji, mających duże doświadczenie w tym zakresie, pozwoli, przynajmniej częściowo, na ich

⁴ J. Pieter, *Zarys metodologii pracy naukowej*, Warszawa 1975, s. 61.

⁵ T. Kotarbiński, *Elementy teorii poznania, logiki formalnej i metodologii nauk*, Warszawa 1961, s. 321.

⁶ W. Pytkowski, *Organizacja badań i ocena prac naukowych*, Warszawa 1985, s. 157.

wdrożenie w polskich realiach oraz ustalenie założeń efektywnego systemu bezpieczeństwa narodowego, który by m.in.:

- *obejmował swoim zasięgiem wszystkie rodzaje bezpieczeństwa;*
- *tworzył podstawy do bezpiecznego bytu i rozwoju państwa polskiego wśród innych uczestników stosunków międzynarodowych;*
- *stanowił efektywne narzędzie realizacji polityki bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego państwa polskiego;*
- *przyczyniał się do aktywnego formowania (kształtowania) bezpiecznego środowiska zarówno w Polsce, jak i w jej otoczeniu;*
- *zapewniał koordynację oraz podział kompetencji elementów (osób i instytucji) odpowiedzialnych za bezpieczeństwo kraju.*

1.4. Zadania badawcze

Katalog zadań badawczych, przyjętych dla osiągnięcia celu pracy oraz weryfikacji hipotezy, przedstawia się następująco:

1. Ustalenie prognozowanego charakteru wyzwań (do roku 2020) mogących mieć wpływ na kreowanie bezpieczeństwa globalnego, regionalnego i lokalnego, w tym RP.
2. Dokonanie oceny oraz postawienie diagnozy stanu faktycznego (do roku 2009) Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP.
3. Zidentyfikowanie oraz ustalenie zasad funkcjonowania i założeń systemów bezpieczeństwa doraźnie wybranych państw UE, w tym: Wielkiej Brytanii, Francji, Republiki Federalnej Niemiec oraz Szwecji.
4. Wytypowanie uniwersalnych cech systemu bezpieczeństwa narodowego.
5. Określenie założeń efektywnego Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP do roku 2020, w tym dokonanie analizy uprawnień decyzyjnych organów wykonawczych oraz pokazanie związków pomiędzy całością, a częściami struktury.
6. Wskazanie uprawnień decyzyjnych poszczególnych elementów systemu bezpieczeństwa narodowego.

1.5. Założenia i ograniczenia badawcze

Charakter niniejszej pracy oraz szeroki zakres problemu w niej podejmowanego, wymagały przyjęcia odpowiednich **założeń i ograniczeń odnośnie następujących kwestii:**

- prognozowane wyzwania, mogące występować na arenie międzynarodowej do roku 2020, ograniczone zostały do tych, które mogą stwarzać nie tylko prawdopodobne zagrożenie, ale również i szanse dla bezpieczeństwa międzynarodowego, w tym głównie dla Polski;
- analiza kształtu systemu bezpieczeństwa narodowego przeprowadzona została na przykładzie doraźnie wybranych państw UE;
- określone założenia systemu bezpieczeństwa narodowego dotyczą centralnego, politycznego szczebla kierowania w państwie. W opracowaniu pominięte zostały kwestie działań projektujących na szczeblach średnich i niższych.

1.6. Proces badawczy i metody badawcze

Jak wskazują CH. Frankfurt–Nachmias i D. Nachmias proces badawczy to „całościowy schemat działań, które naukowcy podejmują w celu wytworzenia wiedzy”⁷. R. Kolman, twierdzi natomiast, że to: „[...] postępowanie mające na celu poznanie nieznanych lub mało znanych przemian (ich przyczyn, przebiegu, skutków) stanowiący fragment otaczającej rzeczywistości (obiekty bądź procesy)”⁸.

Jeśli chodzi o „metodę”, to pojęcie to pochodzi z języka greckiego (methodos=badanie). W Słowniku wyrazów obcych metodę rozumie się jako „[...] świadomie i konsekwentnie stosowany sposób postępowania dla osiągnięcia określonego celu (oraz) w nauce – sposób badania rzeczy i zjawisk: ogół reguł stosowanych przy badaniu rzeczywistości; droga dochodzenia do prawdy”⁹.

⁷ Ch. Frankfurt–Nachmias, D. Nachmias, *Metody badawcze w naukach społecznych*, Poznań 2001, s. 36.

⁸ R. Kolman, *Poradnik dla doktorantów i habilitantów*, Bydgoszcz 1996, s. 77.

⁹ *Słownik wyrazów obcych*, red. J. Tokarski, Warszawa 1980.

w tym zagrożeniach oraz szansach, mogących mieć wpływ na kreowanie bezpieczeństwa globalnego, regionalnego i lokalnego świata, w tym również i Polski. Dodatkowo, zgodnie z intencją autora, scharakteryzowane zostaną dotychczasowe (po 1989 r.) rozwiązania, służące zapewnieniu bezpieczeństwa państwa polskiego, w celu pokazania zmian, jakie następowały w myśleniu o jego bezpieczeństwie na przełomie ostatnich dekad. Chcąc osiągnąć założony cel rozprawy, w rozdziale tym rozwiązywany będzie pierwszy problem szczegółowy, zawarty w postaci następującego pytania: *Z jakimi prognozowanymi wyzwaniami, postrzeganymi w kontekście gwarantowania bezpiecznego istnienia i rozwoju społeczeństwa polskiego, przyjdzie się Polsce zmierzyć do roku 2020?*

2.1. Geopolityczne teorie kształtu przyszłego świata

Koniec zimnej wojny i związanego z nią podziału globu, na dwa rywalizujące ze sobą bloki, doprowadził do powstania w latach osiemdziesiątych XX wieku swoistego rodzaju próżni, w kształcie polityczno – militarnym świata i spowodował konieczność ułożenia na nowo stosunków pomiędzy głównymi uczestnikami życia międzynarodowego, jakimi są państwa. Pojawiło się w rezultacie szereg nieznanych dotychczas teorii, poświęconych nowemu kształtowi polityczno – militarnemu świata, do których m.in. należą:

- **teoria systemu zerobiegunowego** – mówiąca o dezintegracji świata w pełni odizolowane od siebie państwa narodowe, koncentrujące się na rozwoju wewnętrznym¹⁸;
- **teoria systemu unipolarnego** – charakteryzująca się ustanowieniem światowego imperium lub systemu hegemonialnego przez jedno najpotężniejsze supermocarstwo¹⁹;

¹⁸ R. Rosecrance, *A New Concert of Powers*, „Foreign Affairs”, Spring 1992, Vol. 71, No. 2, s. 75–77; B. Hawrylyshyn, *Drogi do przyszłości. Ku większej efektywności społeczeństw. Raport dla Klubu Rzymskiego*, Warszawa 1990, s. 239.

¹⁹ A. Gałganek, *Zmiana w globalnym systemie międzynarodowym. Supercykle i wojna hegemoniczna*, Poznań 1992, s. 127–130 oraz 131–132.

